

Raadsvoorstel

Onderwerp	:	Waardlanden jaarstukken 2024 en conceptbegroting 2026 / meerjarenraming 2027-2029
Zaaknummer	:	1242743
Portefeuillehouder	:	Wethouder Arco Bikker
Publicatieniveau	:	Openbaar
Behandelend ambtenaar	:	W. Andeweg en F. Hendriks

Gevraagd Besluit

De gemeenteraad van Molenlanden besluit:

1. kennis te nemen van de jaarstukken 2024 en conceptbegroting 2026 en de daarbij behorende meerjarenraming 2027-2029 van de Gemeenschappelijke Regeling Waardlanden;
2. een zienswijze in te dienen zoals verwoord in bijlage 5.

Inleiding

Recent ontvingen we van het bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Waardlanden de jaarstukken 2024 en conceptbegroting 2026 en meerjarenraming 2027-2029. Conform de Wet gemeenschappelijke regelingen heeft de gemeente de gelegenheid in de ontwerpfase een zienswijze in te dienen.

Het belang van de gemeente is om aan de hand van een reactie/zienswijze invloed uit te oefenen op het (financiële) beleid van de GR Waardlanden. Daarmee geeft de raad uitvoering aan de controlerende en kaderstellende taak.

Kern jaarstukken 2024 en conceptbegroting 2026 en meerjarenraming 2027-2029

De jaarrekening 2024 sluit met een positief saldo van € 661.000. Het positieve resultaat wordt niet uitgekeerd naar de deelnemende gemeenten maar gebruikt om de eigen weerstandscapaciteit te versterken. Het eerste volledige jaar van diftar heeft plaatsgevonden en inmiddels worden de (positieve) resultaten duidelijker.

Het tarief stijgt in de voorliggende conceptbegroting 2026 met 1,3% ten opzichte van de begroting 2025. Uit de evaluatie van de Strategienota zal blijken dat nog niet alle beschreven maatregelen zijn doorgevoerd en deze uitwerking krijgen in tweede helft 2025 of 2026. In de nieuwe Strategienota, die nog geschreven moet worden, moeten trends en ontwikkelingen uit de markt in verwerkt worden met de geleerde lessen uit de huidige Strategienota.

Strekking van de zienswijze op de jaarstukken 2024 en conceptbegroting 2026 en meerjarenraming 2027-2029

Akkoord te gaan met de jaarstukken 2024 en de gekozen resultaatsbestemming. Voor de conceptbegroting 2026 zijn er onzekerheden en risico's en onbekende variabelen die zo nodig voor tegenvallers kunnen zorgen. Het advies is deze z.s.m. in kaart te brengen en waar nodig aan te passen in een gewijzigde versie.

Eerdere besluiten

Wet gemeenschappelijke regelingen

Volgens deze wet heeft een gemeente de mogelijkheid om na publicatie van de ontwerpbegroting gedurende acht weken zijn zienswijze aan het Algemeen Bestuur kenbaar te maken. Voor de jaarrekening is er geen wettelijke basis voor het indienen van een zienswijze. Wel kunnen wij op basis van de reglementen van de meeste gemeenschappelijke regelingen een inhoudelijke reactie geven.

Nota Verbonden Partijen 2021-2026

Op 2 maart 2021 heeft de raad de Nota Verbonden Partijen vastgesteld. Hierin staan doelen en afspraken over de manier waarop we willen voortbouwen op de samenwerking met partners zoals GR'en.

Beoogd effect

Het belang van de gemeente is om aan de hand van een reactie/zienswijze invloed uit te oefenen op het (financiële) beleid van de GR Waardlanden. Daarmee geeft de raad uitvoering aan de controlerende en kaderstellende taak. Dit sluit aan op de doelen die in de Nota Verbonden Partijen zijn benoemd.

Argumenten

Jaarstukken 2024

1.1 Diftar is een volledig jaar in werking getreden

In 2021 is de Strategienota 2021-2025 'Samen voor een afvalvrije en schone gemeente' in werking getreden. Sindsdien werden er aan belangrijke voorbereidingen gewerkt, zoals het afsluiten van de verzamelcontainers, de uitgifte van de milieupassen en het informeren van inwoners over de veranderingen. In 2024 is het recycletarief in gegaan, als derde en laatste stap. Er wordt halverwege 2025 een tussentijds evaluatierapport opgelegd over de effecten hiervan. Weliswaar zijn een aantal gegevens al bekend, zo ook het aantal kilogram restafval per inwoner per jaar. Van 186kg in 2023 zijn we in 2024 naar 133kg restafval per inwoner per jaar gegaan. Dit is het laagste niveau in tien jaar in het Waardlanden verzorgingsgebied.

1.2 Er wordt steeds meer data gestuurd gewerkt

Gezien de invoering van het recycletarief en bijbehorende uitdagingen bij Waardlanden is nog niet elk punt van de Strategienota ingevoerd. Deze stappen worden in 2025 alsnog ingevoerd. Zo is bijvoorbeeld steeds beter inzichtelijk welk afval van inwoners zijn en van andere bronnen. Denk hierbij aan afval van klanten van Waardlanden BV. Dit optimaliseert de uitvoering.

1.3 Het invoeren van een tarief voor de grofvuil ophaalservice en voor bepaalde stromen op de milieustraat werpt zijn vruchten af

De vraag naar de grofvuil ophaalservice is met ruim 51 % afgenomen. Dit komt doordat sinds invoering recycletarief een tarief wordt gerekend voor deze service. Bij de milieustraten zien we in de gemeenten met het recycletarief een algehele daling in het aanbod. Dit blijkt uit minder bezoekers en een lagere hoeveelheid ingezameld afval, zowel voor de betaalde- als de gratis afvalstromen.

1.4 Het volop inzetten van service en gedragsverandering pakt positief uit

Elke dag controleren grondstoffencontroleurs in de wijken de aangeboden gft- en pmd-containers. Containers die licht vervuild zijn, krijgen een gele kaart. De containers die te veel vervuild zijn krijgen een rode kaart en worden niet gelegegd. Door deze aanpak is in 2024 slechts enkele keren een grondstoffenvracht afgekeurd door de verwerker.

De inzet van de milieucoaches en communicatie is een belangrijke pijler geweest in 2024. Informatie werd op fysieke evenementen verspreid, onder de aandacht gebracht en informatie is nog toegankelijker gemaakt door het in verschillende talen aan te bieden.

Het handhaven van bijplaatsingen met spoedseisende bestuursdwang heeft zichtbaar effect. Jaarlijks wordt er bijgehouden hoe intensief de bijplaatsingen in de gemeenten zijn. Na het afsluiten van de ondergrondse containers in 2023 zagen we een piek in het aantal bijplaatsingen. Eind 2024 was dit aantal weer terug op het niveau van 2021/2022.

In 2024 is een nieuwe sponsorregeling ingevoerd om te voldoen aan de Wet Markt en Overheid, meer inzicht te krijgen in de kosten en het proces beter te beheersen. Met deze regeling zijn er 24 maatschappelijke initiatieven gesteund.

Conceptbegroting 2026 en meerjarenraming 2027-2029

1.1 De huidige Strategienota wordt geëvalueerd en een nieuwe Strategienota is benodigd

De Strategienota 2021-2025 loopt tot zijn eind. Dit betekent dat de huidige Strategienota een evaluatie krijgt en dat er een nieuwe Strategienota 2026-2030 opgesteld moet worden. Uit de evaluatie van de Strategienota zal blijken dat nog niet alle beschreven maatregelen zijn doorgevoerd. In de nieuwe Strategienota moeten trends en ontwikkelingen uit de markt in verwerkt worden met de geleerde lessen uit de huidige Strategienota.

1.2 Het tarief stijgt in 2026 met 1,3% ten opzichte van de begroting 2025

Het tarief stijgt in 2026 met 1,3% ten opzichte van de begroting 2025. De grootste stijging in kosten is te zien bij de personeelskosten. Ten tijde van het opstellen van deze begroting is er nog geen overeenstemming bereikt over de CAO Gemeenten/SGO voor 2025-2026. Deze wijzigingen kunnen nog zorgen voor fluctuatie.

1.3 Desondanks de kilo's restafval dalen, wordt geen besparing gedetecteerd door tarieven voor verbranding restafval

Door het recycletarief neemt het aantal tonnen restafval af. We verwachten dat deze afname doorzet. Omdat de tarieven voor restafval stijgen, zien we de besparing in kilogrammen niet volledig terug in de daling van de kosten (Diftarparadox). Omdat de te verwachten besparing op de verwerkingskosten voor de jaren 2027 en later nog niet goed in te schatten zijn, zijn deze besparingen nog niet opgenomen in de meerjarenbegroting.

1.4 De afvalstoffenheffing blijft in tarief stijgen, maar de tarieven zijn lager dan de landelijke afvalstoffenheffing

Het tarief van Waardlanden, voor zowel gemeenten met als zonder Diftar, stijgt in 2026 minder hard dan de landelijke trend. De tarieven stijgen zelfs minder hard dan de verwachte landelijke inflatie van 2,3% (volgens cMEV 2025). Ook zijn de tarieven van Waardlanden lager dan de landelijke afvalstoffenheffing. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de afvalstoffenheffing en het tarief van Waardlanden niet één op één vergelijkbaar zijn. In de afvalstoffenheffing kunnen gemeenten ook andere kosten dan de kosten voor afvalinzameling- en verwerking aan de inwoners doorbelasten.

Kanttekeningen

Jaarrekening 2024

1.1 De structurele gevolgen van de jaarrekening zijn niet goed in beeld gebracht

De structurele gevolgen uit de jaarrekening 2024 op financieel gebied zijn niet voldoende in beeld gebracht. In de jaarrekening staat een overzicht van de incidentele baten en lasten met daarbij het structurele resultaat. De begroting 2025 is echter het uitgangspunt geweest voor de conceptbegroting 2026 zo hebben wij vernomen, rekening houdend met structurele gevolgen vanuit de jaarrekening 2024. Ze zijn echter niet specifiek benoemd. Wij willen erop aandringen dat de structurele effecten nog beter in beeld gebracht worden om zo een beter uitgangspunt te hebben voor de definitieve begroting van 2026.

1.2 Het weerstandsvermogen moet worden verhoogd

Er wordt voor gekozen om het netto-resultaat van € 661.000 over het gehele jaar toe te voegen aan de eigen reserves en geen uitkering te doen aan de deelnemende gemeenten. Gezien de beschreven paragraaf weerstandsvermogen die was voorgelegd uit 2023 konden wij geen gewenste aansluiting vinden voor deze motivatie omdat het risicobeeld al een tijd niet was voorzien van een update. In de conceptbegroting 2026 hebben we dit wel gezien waaruit is gebleken dat het noodzakelijk is om deze middelen toe te voegen aan het weerstandsvermogen en zo de weerstandscapaciteit te verhogen. Hoewel de ratio over 2024 zodoende op orde lijkt te zijn komt deze in 2026 onder de gewenste factor van 1,0. We stellen daarmee dan toch voor om het surplus van de ratio boven de 1,0 uit 2024 niet uit te keren en toe te voegen aan de eigen reserves gezien het risicoprofiel over 2026, wat in feite nu al van kracht is. Met de toevoeging van het resultaat komt de ratio nog steeds niet uit op de gewenste 1,0 maar op 0,86.

Conceptbegroting 2026 en meerjarenraming 2027-2029

1.1 De salaris indexering is een verzameling van posten waarvan de onderbouwing in de begroting niet juist is weergegeven

De indexering voor personeel van 2025 naar 2026 is 3,8% en staat in het voorstel benoemd. Toch is de stijging die wordt toegepast op dit onderdeel hoger, namelijk 6,25%. In 2025 zijn de lasten namelijk nog € 11.095.000 en gaan in 2026 naar € 11.789.000.

Na ambtelijk doorvragen is gebleken dat dit hogere verschil wordt veroorzaakt door de volgende punten :

- Verhoging van het percentage voor sociale lasten met 0,5% (rekenpercentage voorgaande jaren bleek in de praktijk te laag);

- Ziekteverzuim is 1% hoger begroot, welke met inhuur moet worden opgevangen. Deze inhuur is ook onder deze post opgenomen;
- Verhoging van €56k op de overige personeelslasten (a.g.v. verhoging opleidingen en trainingen, teamuitjes, etc.);
- En tot slot een aantal kleinere posten zoals bijvoorbeeld hogere kosten voor werkkleding, kosten vitaliteitspact en een werknemersverzekering die gekoppeld is aan de (hogere) loonsom.

Als uitgangspunt voor de verhoging van 3,8% zijn de prijsindexen uit de Macro Economische Verkenningen 2026 (die zijn gepubliceerd in de septembercirculaire 2024 van het Centraal Planbureau) gehanteerd.

De stijging van 3,8% is goed te verklaren maar de overige punten vragen ook om sturing vanuit het management en bestuur. Wij verzoeken daarom te kijken of er binnen dit onderdeel mogelijkheden zijn om besparingen toe te kunnen passen om de kosten zoveel als mogelijk te drukken. Al met al zijn dit de belangrijkste onderdelen om het tarief niet verder te laten stijgen.

1.2 Bedrijfsvoeringskosten stijgen in 2026 door ICT gerelateerde zaken

De bedrijfsvoeringskosten stijgen in 2026 door ICT zaken en inhuur van personeel. De structurele gevolgen zijn afhankelijk van de (nog) te maken keuzes en zullen in tweede helft 2025 en 2026 zichtbaar worden. Dit is een groot aandachtspunt omdat de structurele, financiële effecten hiervan nu onvoldoende bekend zijn, dit is een risico. Noodzakelijk is deze kosten zo snel als mogelijk in beeld te brengen.

1.3 Ontwikkeling van de eventuele stijgende afvalstoffenheffing ligt bij meerdere partijen

Het werken aan de milieudoelstellingen is een doorgaand proces. Dit vraagt onder andere om een gedragsverandering bij de inwoners. De focus moet komende jaren ook liggen op het borgen en bijsturen van maatregelen van gedragsverandering.

1.4 De Uitgebreide Producten Verantwoordelijkheid (UPV's) worden gewijzigd en dit heeft invloed op vergoedingen van grondstofstromen

De Uitgebreide Producten Verantwoordelijkheid (UPV's) worden gewijzigd en dit heeft invloed op vergoedingen van grondstofstromen. Met name de ontwikkelingen in de UPV's voor textiel, pmd en single use plastics hebben invloed op de begroting van Waardlanden. Voor textiel en pmd wordt er met branchepartijen gewerkt aan een ketenovereenkomst middels een 'hoofdpijnenakkoord'. Omdat deze akkoorden op hoofdpijnen zijn, is nog niet precies bekend wat de impact hiervan zal worden op de vergoedingen die Waardlanden voor deze grondstofstromen zal krijgen.

1.5 Waardlanden stopt met een aantal diensten die niet meer passen bij hun rol en doelstellingen wat voor de gemeenten mogelijk extra werk oplevert

Waardlanden stopt met een aantal diensten die niet meer passen bij hun rol en doelstellingen wat voor de gemeenten mogelijk extra werk oplevert. Het gaat hierbij om containers met geel deksel, de vergoeding aan rommelmarkten en de sponsorregeling voor ideële, maatschappelijke en educatieve organisaties en evenementen. Voor de gemeente kan dit, naast extra werkzaamheden, ook een budgetvraagstuk geven.

1.6 De dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) worden in 2025 herzien

Aangezien de dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) in 2025 herzien worden, is er voor 2026 en meerjaren niet bekend wat dit voor Molenlanden zal gaan kosten. Ten aanzien van begroting 2025 en conceptbegroting 2026 zit hier een kostenstijging van 19% in voor heel Waardlanden gebied. Waardlanden schaaft een aantal diensten af wat naar de gemeenten vloeit, maar de DVO's worden aanzienlijk duurder.

1.7 De risico's zijn toegenomen

In de conceptbegroting 2026 is een update van de paragraaf weerstandsvermogen gegeven. Hieruit blijkt dat de weerstandsratio zal dalen naar 0,86% als gevolg van een toename van het aantal risico's terwijl de reserves juist zijn toegenomen mede als gevolg van het toevoegen van het resultaat van 2024. Een goede onderbouwing missen we in de

paragraaf als motivatie bij de toenames van de risico's, deze worden alleen globaal genoemd.

Extra uitleg bij de kosten

Jaarrekening 2024

Het resultaat van Waardlanden geeft een uitkomst van € 661.000. Het voorstel is dit volledig te gebruiken voor het ophogen van de eigen reserves (het weerstandsvermogen). Voor Molenlanden volgt er geen afrekening over 2024 die hierbij nog gevolgen heeft.

Conceptbegroting 2026 en meerjarenraming 2027-2029

Het tarief voor afvalinzameling gaat van € 260,10 in 2025 naar € 272,73 in 2026 (+4,9%)

Het tarief voor afvalverwerking gaat van € 68,46 in 2025 naar € 60,19 (-12,1%)

Het totale tarief gaat vervolgens van € 328,56 in 2025 naar € 332,93 in 2026. Een stijging van 1,3%.

Op de bovenstaande tarieven komt ook elk jaar een gemeentelijke toerekening van kosten die het uiteindelijke tarief zullen bepalen. De opbouw van het tarief bestaat zodoende uit 2 componenten, die van Waardlanden en die van de gemeente. De definitieve tarieven voor 2026 worden vastgesteld in de gemeenteraad van december 2025.

Communicatie

De reactie van uw raad op de jaarstukken 2024 en conceptbegroting 2026 maken we schriftelijk kenbaar aan het bestuur van de GR Waardlanden via de bijgevoegde reactiebrief.

Vervolgstappen

Naar aanleiding van de reactie van GR Waardlanden op de bijgevoegde zienswijzebrief gaan we gezamenlijk evalueren om te bekijken of de beleidsdoelstellingen gehaald worden.

Bijlagen:

- Bijlage 1: Aanbiedingsbrief jaarrekening 2024 Waardlanden
- Bijlage 2: Aanbiedingsbrief conceptbegroting 2026 Waardlanden
- Bijlage 3: Jaarstukken 2024
- Bijlage 4: Conceptbegroting 2026 en meerjarenraming 2027-2029
- Bijlage 5: Zienswijze brief jaarstukken 2024 en conceptbegroting 2026

Raadsbesluit

Onderwerp : Waardlanden Jaarstukken 2024 en Begroting 2026 en
meerjarenraming 2027-2029
Zaaknummer : 1242743
Portefeuillehouder : Wethouder Arco Bikker

De raad van de gemeente Molenlanden:

Gelet op het bijbehorende raadsvoorstel;

Besluit:

1. kennis te nemen van de jaarstukken 2024 en conceptbegroting 2026 en de daarbij behorende meerjarenraming 2027-2029 van de Gemeenschappelijke Regeling Waardlanden;
2. een zienswijze in te dienen zoals verwoord in bijlage 5.

Aldus besloten tijdens de openbare raadsvergadering van de gemeente Molenlanden, gehouden op 19 juni 2025.

de griffier,

de voorzitter,

Marjolein Teunissen

Theo Segers

